

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdl

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3calcz.htm>

9395458

HOSTĚRÁDKY-REŠOV (okr. Vyškov)

Třída 1. máje. Doba středohradištní, sídliště. Záchranný výzkum.

V průběhu záchranného archeologického výzkumu v souvislosti s realizací přístavby prodejny k rodinnému domu se podařilo prozkoumat dva zahlobbené sídlištní objekty (ZM ČR 1 : 10 000, list 24-43-12, 368:242 mm od Z:J s. č.). Na základě získaných zdobených keramických zlomků se podařilo datovat pouze jeden objekt, a to do doby středohradištní. Tento nález dokládá osídlení lokality slovanským obyvatelstvem již před první písemnou zmínkou o existenci obce (1270). V zásypu druhého objektu nebyl nalezen žádný datovatelný materiál. Charakter zásypu i celkový tvar však ukazuje na jeho pravěké stáří.

Karel Výška

Resumé

Hostěrádky-Rešov (Bez. Vyškov), 1. máje Str. Mittlere Burgwallzeit, Siedlung. Rettungsgrabung.

HRADČANY-KOBEŘICE (k. ú. Koberice, okr. Prostějov)

„Hůrka“. Novovek – 2. světová válka. Bojiště, hroby. Záchranný výzkum.

V souvislosti s rozšiřováním těžby v kamenolomu byla provedena skrývka ornice. Při této příležitosti byl proveden záchranný archeologický výzkum. Lokalita je na mapě ZM ČR 1 : 10 000, kladový list 24-42-02, identifikována těmito koordináty – 282:300; 300:367; 280:370 a 300:345 mm od Z/J sekční čáry. Lokalita se nachází na skalnaté výrazné vyvýšenině, která je dominantou kraje. Úpatí se nachází ve výšce 250 m n. m. a vrchol ve výšce 272 m n. m. Skalnaté podloží je překryto 0,5–2,0 m mocnou vrstvou sprašových půd. Nad ní se nachází cca 0,3 m ornice. Kromě dokladů pravěkého osídlení byla odhalena palebná postavení německé armády, která se zde snažila zbrzdit postup Rudé armády na jaře 1945. Zachyceny byly také bunkry, přibližovací zákopy a kulometná hnízda, z nichž některé byly zasypány stavební sutí. Řada postavení obsahovala ostrou municí. V palebných postaveních střelců se nacházely celkem 4 kosterní pozůstatky. Podle identifikace M. Schildbergera z MZM Brno se jednalo o příslušníky Sovětské armády.

Tomáš Berkovec, Jaroslav Peška

Resumé

Hradčany-Koberice (Kataster Koberice, Bez. Prostějov). „Hůrka“. 2. Weltkrieg. Siedlung. Graben. Rettungsgrabung.

HULÍN (okr. Přerov)

„U Isidorka“ Novovek. Sídliště. Záchranný výzkum.

Dálnice D1, stavba 0135, kilometrůž 67,5–68,5 km. Lokalita, vedená jako Hulín 2, se nachází na výrazném sprašovém návrší (196,0–212,0 m n. m.) orientovaném JZ směrem. Na mapě ZM ČR 1 : 10 000, kladový list 25-31-07, je lokalita identifikována těmito koordináty – 410: 343 a 485:376 mm od Z/J sekční čáry.

K novověkému osídlení náleží objekty vakovitého a hruškovitého tvaru, které dosahovaly hloubky až 4,0 m, častěji 2,0 nebo 3,0 m. Úzké hrdlo o průměru 0,5–1,0 m se postupně rozšiřovalo až do šířky 1,5 m.

Tomáš Berkovec, Jaroslav Peška

Resumé

Hulín (Bez. Přerov). „U Isidorka“. Neuzcit. Siedlung. Rettungsgrabung.

HUSTOPEČE (okr. Břeclav)

Dukelské náměstí 23. Vrcholný středovek, novovek. Město. Záchranný výzkum.

V květnu roku 2005 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno záchranný archeologický výzkum v jihovýchodním rohu Dukelského náměstí při rekonstrukci domu U Synků, který představuje nejzachovalejší pozůstatek měšťanské renesanční zástavby hlavního náměstí. Dům byl dostavěn roku 1579 a sloužil jako sídlo představitelů starobrněnského cisterciáckého kláštera při jejich zájezdech do Hustopeče (Zimáková 1972, 174). Nachází se ve spodní části západního svahu, kterým klesá vrch Zrcátko (305 m n. m.) k potoku Štinkovka, na poměrně úzké parcele přibližně obdélníkového půdorysu orientované delší osou ZJZ–VSV. Na opačné straně pozemek zasahuje až k dodnes zachované městské hradbě v ulici Na Hradbách. Rekonstrukční práce se týkaly staticky narušené opěrné cihlové zdi, oddělující do svahu zaříznutý prostor plochého dvora domu od vyvýšeného, stupňovitě upraveného terénu v zadní části pozemku. Přesná poloha lokality, ležící v nadmořské výšce okolo 206 m, je na mapě ZM ČR 1:10 000, listu 34-21-12, určena bodem o souřadnicích 55:195 mm od západní:jižní sekční čáry.

Na velmi malém prostoru v zadní části příslušné městské parcely bezprostředně navazující na linii městské hradby se podařilo zdokumentovat středověké až novověké aktivity. Nejstarší objekt zde zastupovala spodní část pravděpodobně jímky, která byla zachycena přibližně uprostřed sledovaného výkopu. V souboru keramických nálezů získaných z její výplně dominuje redukčně pálená, většinou tmavě šedá až černá, převážně slídnatá keramika skupiny B1. Po tvarové stránce převládají standardní bezúche hrnce, nejčastěji s „podunajským“ typem vyhnutého a zesíleného okraje, který je většinou střechovitý a více či méně podříznutý až podžlabený. Výzdobu hrnců tvoří jen jednoduché horizontální rýhy nebo žlábků, pouze v jednom případě byla zjištěna plastická značka na dně (kříž v kruhu). Objeveny byly také dva zlomky z třínohé pánve, která byla vyrobena z jemnější hmoty s takřka neznatelným ostrivem, vypálena do načervenalých odstínů a na vnitřní ploše i vnější straně okraje opatřena transparentní glazurou světle hnědého zbarvení (užitková glazovaná keramika třídy F). Ojedinele je zastoupena i rezná oxidačně pálená keramika třídy E. Zachráněný soubor svým složením odpovídá středověké keramice 2. poloviny 14. až počátku 15. stol. (Procházka 1996; Unger 1980).

Později, možná během výstavby městské hradby nebo stávajícího domu U Synků, došlo v zadní části parcely ke snížení původního povrchu přibližně na úroveň dnešního dvora. Tehdy byly také vybudovány dvě cihlové zdi, které

mohly buď souviset s konstrukcí hradby, vzniklou někdy po roce 1510 (Kuča 1997, 358), nebo spíše tvořit mladší stavbu hospodářského charakteru. Po destrukci severní zdi došlo k úpravě plochy a vzniku dočasné komunikační roviny ve výšce asi 1 m nad dvorem. Nakonec byl vykopán v severní části sklep, jehož zazděný vchod byl součástí rekonstruované cihlové zdi, a byl navýšen terén do současného stavu. K zajímavým nálezům z novověkých vrstev patří kamenná okenní ostění se zbytky kovových aplikací (mříží ?) a zlomek režného kamenného kachle s plastickou výzdobou.

Michal Přichystal

Literatura

- Kuča, K. 1997: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 2. díl: H – Kole*. Praha.
- Procházka, R. 1996: Brněnská stolní a kuchyňská keramika 2. poloviny 14. století – počátku 15. století, *Pravěk NŘ* 1994/4, 323–344.
- Unger, J. 1980: Keramika z přelomu 14. a 15. století ve venkovském prostředí jižní Moravy, *Archaeologia historica* 5, 383–388.
- Zimáková, A. 1972: Procházka městem. In: Lázníčka, Z. (a kol.), *Hustoče. Dějiny města. Hustoče*, 173–176.

Resumé

Hustoče (Bez. Břeclav). Dukelské Platz Nr. 23. Spätmittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

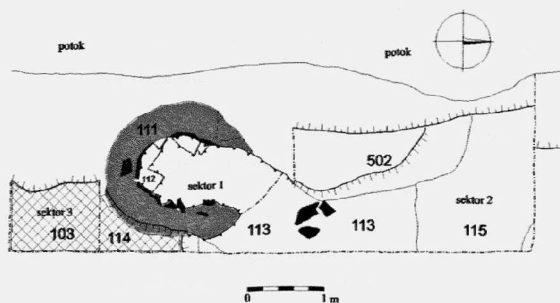
HVOZD (okr. Prostějov)

„Na dolech“. Středověk. Výrobní zařízení. Záchranný výzkum.

Lokalita leží v údolí potoka Špránku v Javoříčském krasu ve vzdálenosti cca 1,5 km severozápadně od středu obce Hvozď. Plocha výzkumu leží na louce na břehu drobné vodoteče přibližně 100 m jižně od mostu na křižovatce silnic vedoucích z Hvozdu do Milkova a Vojtěchova.

V měsíci dubnu oznámil p. Maška ze Hvozdu č. 11 objev pece se struskou manželům Kalábkovým (AC a VMO Olomouc). Při terénní rekognoscenci nálezu provedenou pracovníky NPÚ, ú.o.p., v Olomouci a MP v Prostějově, byl zjištěn relikt kruhovitě hliněné pece se zahloubeným dnem a předpeční jamou. Objekty byly situovány ve východním břehu a v korytě drobné vodoteče – přítoku Špránku. K odkrytí a narušení nálezové situace došlo při protřžení hráze mlýnského náhonu západně od pece během jarního tání. Z důvodu ohrožení pozůstatků pece erozí svahu a činností potoka došlo k záchrannému výzkumu realizovaného v měsících květnu a červnu.

Byla prozkoumána plocha o délce 6,8 m a šířce max. 1,9 m. Odkryta byla hliněná kruhová pec s vnějším průměrem 1,8 m a vnitřním průměrem 1 m, jejíž stěny byly tvořeny tmavě červenou mazanicí k. 111. Ve svrchní partii mazanice byly použity i kameny. Obvodový plášť kopule pece byl zachován do výšky 25 cm od jílového podloží k. 114, zachyceného v hloubce 30–40 cm pod současným povrchem. Ve vnitřním prostoru pece byly nalezeny fragmenty vápence, často se sklovitým a slinutým povrchem, dále mazanice, jílovitá hlína a vápno. V hloubce 86 cm pod současným povrchem se uvnitř pece nacházela ztvrdlá tmavá krusta nata-

Obr. 99. Hvozď, „Na dolech“. Celková situace zkoumané plochy. Kresba K. Faltýnek.
Hvozď, „Na dolech“. Gesamtansicht der freigelegten Fläche. Zeichnung K. Faltýnek.

venin k. 112. Vylámané zlomky těchto natavenin se vyskytovaly i pod k. 112, ale kvůli vysoké hladině vody z potůčku nemohlo být dno pece prozkoumáno.

Severovýchodním směrem na pec navazovala předpeční jáma k. 501 o šířce 1,25 m a zkoumané délce 2,30 m. Podle pedologické sondy byla hloubka jámy více než 75 cm. Jámu vyplňoval červený mazaniceový prach s malými fragmenty mazanice a vápna.

Severním směrem na pec navazovalo odpadní soujámí na výmet k. 502 vyplněné popelem, uhlíky, zlomky mazanice a kameny (k. 115). Zkoumána byla východní část jámy v délce 2,3 m a šířce 0,9 m. Objekt byl narušen tokem drobné vodoteče. Byl zachycen v jejím korytě ještě ve vzdálenosti 3,5 m severně a na protilehlém břehu ve vzdálenosti 1,5 m. Soujámí pokračovalo i severovýchodně od zkoumané plochy.

Jižním směrem na pec přímo navazovala 20 cm mocná vrstva středních a velkých zlomků vápenců, snad připravené vsádky do pece. Vrstva byla zachycena do vzdálenosti 2,5 m jižně od pece.

Výrobní zařízení, snad na výrobu vápna, lze datovat do období vrcholného středověku podle nálezů keramiky ze 14. stol. z vnitřního prostoru pece, předpeční jámy a fragmentu tuhového střepu ze 13. stol., ležící v běžově hnědé jílovité hlíně k. 104 nad podlozím (půdní typ). V celé ploše výzkumu vše překrývala hnědá jílovitá hlína k. 102 o síle 20 cm se zlomky novověké keramiky (16. stol.) a drny s podorními k. 101.

Prozkoumané relikt středověké pece s doprovodnými objekty nejsou jedinými výrobními objekty na lokalitě. Při povrchovém průzkumu louky v okolí plochy výzkumu byly v krtinách zjištěny zlomky mazanice, strusky a cihel. Nálezy potvrdily i pedologické sondy. Ve vzdálenosti cca 80 m východně se ve svahu při lesní cestě nachází malý vápencový lom.

V údolí potoka Špránku pravděpodobně ve středověku a snad i novověku existovalo zpracovatelské centrum bohaté okolní surovinové základny, tvořené hlavně vápencem a železnou rudou. Dokládá to i název nedalekého cca 150 m vzdáleného mlýna existujícího na mapách 1. a 2. vojenském mapování pod názvem „Hamersky“ a „Pinke“ mlýn.

Karel Faltýnek, Pavel Šlězár, Pavel Moš